

REVISTA ECONOMICĂ.

Apare odată pe săptămână.

„Revista Economică“ se publică din însărcinarea și cu ajutorul institutelor de credit:

„Albina“, „Ardeleana“, „Auraria“, „Beregsana“, „Berzovia“, „Bihoreana“, „Bistrițana“, „Boșana“, „Brădetul“, „Cassa de păstrare“
Miercurea, „Cassa de păstrare“ Seliște, „Chioveana“, „Cordiana“, „Corvina“, „Crișana“, „Detunata“, „Doina“, „Economia“
Cohalm, „Economul“, „Făgețana“, „Fortuna“, „Furnica“, „Grănițerul“, „Hațegana“, „Hondoleana“, „Hunedoara“, „Iulia“, „Lipovana“,
„Lugoșana“, „Lucașfărul“, „Mercuș“, „Mielul“, „Munteana“, „Mureșana“, „Mureșanul“, „Nădlăcana“, „Nera“, „Olteana“, „Oraviceana“,
„Patria“, „Plugarul“, „Poporul“, „Racoșana“, „Sătmăreana“, „Sebeșana“, „Selățeană“, „Sentinela“, „Silvania“, „Someșana“, „Steaua“,
„Timișana“, „Ulpiana“, „Uniea“, „Victoria“, „Vlădeasa“, „Zărândeana“ și „Zlăgheana“.

Prețul de prenumărare:
pe 1 an K 12.—, pe 1/2 an K 6.—.

DIRECTOR
Dr. CORNEL DIACONOVICH.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Anul VII.

Sibiu, 30 Aprilie 1905.

Nr. 18.

„Banca de colonizare și parcelare“ și băncile noastre.

Am anunțat la timpul său în această Revistă, că pe la începutul anului curent mai multe bănci mari din capitală, împreună cu marea bancă de asigurare „Assicurazioni Generali“ din Triest s'au asociat pentru fondarea unei „Bănci de colonizare și parcelare“ pe acțiuni cu sediul în Budapesta și înzestrată cu un capital societar de K 5 milioane.

Credeam atunci, că este vorba, în prima linie, de o întreprindere financiară, în care băncile fundatoare voiesc să-și plaseze, în mod rentabil, o parte a capitalurilor lor disponibile. Pe lângă scopul pur material, credeam că noua bancă va urmări și scopul ideal, de a ameliora prin mijloacele ce-i vor stă la dispoziție, condițiunile de existență și situația materială în special a clasei proprietarilor mici din această țară, fără deosebire de naționalitate. Căci, dacă este să corăspundă numirei sale, ce chemare trebuie să aibă o bancă de colonizare și parcelare? A ferî proprietățile fonciare, prin cumpărări efectuate la timp oportun, de devaluare, și aceasta mai cu seamă în ținuturi mai puțin împopulate, deci cu circulațiune relativ mai mică; a coloniza moșiile astfel acurate cu brațe muncitoare și a contribui în modul acesta la nivelarea densității populațiunii din diferitele ținuturi ale țării și prin aceasta a împedecă indirect emigrarea; în fine prin parcelarea moșiilor mari cumpărate și vânzarea lor în parcele mici și pe rate, a da și classelor muncitoare mai sărace, dar harnice, ocaziunea de a putea ajunge pe lângă condițiuni ușoare la moși proprii. Va să zică o bancă de colonizare și parcelare, care nu deviază dela scopul său, are o înaltă misiune

nu numai național-economică, ci și social-politică.

S'au avut în vedere la fondarea „Băncii de colonizare și parcelare“ scopurile înalte schițate mai sus?

Scurta activitate de până aci a acestui institut ne îndreptățește a răspunde cu un hotărît nu și a ne exprima totodată părerea, că ținta principală urmărită, este a „contrabalansă“ pretinsa activitate periculoasă a băncilor naționalităților cu deosebire în părțile transilvănene ale țării, deci fondarea „Băncii de colonizare și parcelare“ este o acțiune pornită deadreptul contra băncilor noastre.

Aserțiunea noastră o dovedesc rapoartele, ce le publică ziarele maghiare asupra unei anchete ținute de „Banca de colonizare și parcelare“ în zilele trecute în Cluj, în care s'a tractat despre extinderea băncilor naționalităților și s'a chibzuit asupra mijloacelor, cu cari s'ar putea delătura pericolul, ce amenință din partea acestor bănci, firește elementul maghiar. Acțiunea ce se intenționează a se inaugura în mod cu totul desinteresat în diferitele părți expuse ale țării va forma, — precum ni-se spune — *începutul unei noue ere în politica de realități din părțile transilvănene ale patriei noastre.* Ținta băncii este, ca acolo unde o cer considerațiunile naționale, economice și sociale, să întărească puterea de rezistență a clasei proprietarilor mici și astfel să împedecă exproprierea, deposedarea, elementului maghiar. În acțiunea sa *națională politică*, ce o va porni contra bancherilor naționalităților „Banca de colonizare și parcelare“ va renunța la orice câștig și este gata a aduce chiar și sacrificii, știind, că săvârșește o lucrare de cel mai înalt patriotism.

Am citat, credem, destul din discuțiunile urmate în ancheta din chestiune, pentru că fiecare din cetitorii noștri să fie în clar cu

caracterul deadreptul agresiv, ce-l ia activitatea „Băncii de colonizare și parcelare“ față de băncile noastre și pentruca conducătorii acestora să fie deplin orientați asupra atitudinii, ce vor avea să o observe la ocaziune dată față de numita întreprindere. Băncile noastre vor trebui să fie gata a primi lupta defenzivă, ce li se impune, folosindu-se în aceasta, de armele lor probate de până acum: de onestitatea și culața observată totdeauna față de clientela lor, și atunci pot fi sigure, că toate eforturile adversarilor de a le slăbi poziția, ce și-au eluptat-o în viața economică a acestei părți a țării vor suferi eșec, ca toate lucrurile nenaturale. C. P.

Efectele publice.

(Urmare)

O grupă însemnată a efectelor publice din circulație, pe lângă cele amintite până aci, o formează *scrisurile fonciare*. Băncile cele mari, în prima linie însă institutele de credit fonciar, pe baza împrumuturilor ce le acordă proprietarilor de pământ și realități și pe baza drepturilor ce-și câștigă prin intabularea în primul rând asupra pământurilor și realităților ce servesc ca cheazășie la aceste împrumuturi, emit nește obligațiuni amortizabile și cu dobândă anuală fixă, obligațiuni, ce se numesc, spre deosebire de altele, scrisuri fonciare. Se naște întrebarea de ce emit și ce înțeles au scrisurile fonciare? Băncile și institutele de credit fonciar de regulă nu au atâtea capitaluri proprii, câte se cer ca împrumut și apoi chiar de ar avea, împrumuturile acordate fiind de durată lungă, banii plasați în ele ar rămâne multă vreme nește capitaluri fixe, retrase din circulațiune. Aceste două considerațiuni determină pe bănci și pe institutele de credit fonciar ca pentru banii de cari au lipsă pentru împrumuturile ce se cer, să se adreseze publicului mare, să iee dela acesta împrumut capitaluri, pe cari apoi să le deie celor ce au trebuință de ele. Rezultă dar destul de clar, că băncile și institutele de credit fonciar au numai un rol intermediator între publicul mare și cei ce au necesitate de împrumuturi, iar scrisurile fonciare propriu zis sunt numai un mijloc ca capitalurile să treacă dela capitaliști la proprietarii de pământ și realități. Un exemplu ne va clarifica mai bine. Să presupunem, că o bancă a acordat împrumuturi ipotecare de un mil. coroane, pentru cari s'a intabulat pe realități a căror valoare este de 3 mil. coroane. Pe baza dreptului câștigat prin intabulare, emite scrisuri fonciare cu dobândă anuală fixă și amortizabile într'un timp hotărît, scrisuri pe cari le oferă publicului mare spre cumpărare. Acesta le cumpără și banca își reprimește banii pe cari i-a fost dat împrumut. Din dobândă ce o plătesc debitorii ei, banca plătește cupoanele scrisurilor fonciare emise,

iar cu sumele ce se plătesc pentru amortizarea împrumuturilor, amortizează și ea scrisurile fonciare din circulație. Dar aci ne-ar putea întrebă orișicine, că dacă dobânda împrumuturilor se folosește pentru plățirea cupoanelor și anuitățile de amortizare ale împrumuturilor pentru amortizarea, retragerea din circulație a scrisurilor fonciare, atunci ce îi mai rămâne băncii pentru rolul ei de intermediator. Răspundem, la unele bănci debitorii plătesc o dobândă ceva mai mare ca aceea ce se plătește pentru cupoanele scrisurilor fonciare, așa că diferența dintre aceste două dobânzi formează profitul lor. Așa de ex. dacă debitorii plătesc 5%, iar pentru cupoane se plătește numai 4%, atunci 1% e profitul băncii. Un alt profit rezultă de acolo, că pe când debitorii plătesc dobânda anticipativ, pe atunci cupoanele se plătesc decursiv. Sunt și bănci de acelea, la cari dobânda ce o plătesc debitorii e tocmai așa de mare ca și cea ce se plătește pentru cupoane. Profitul unei astfel de bănci constă în diferența de dobândă anticipativă și decursivă, în o mică taxă de administrație și în fine în faptul, că nu socotesc debitorilor scrisurile fonciare cu cursul zilei, ci cu un curs ceva mai mic, așa că diferența dintre aceste două cursuri le rămâne lor ca profit. Ori, e știut, că scrisurile fonciare, ca orișicari alte efecte publice se pot pune în circulație cu un curs peste pari, al pari, sau sub pari, totul depinde dela soliditatea institutului și dela rentabilitatea scrisurilor fonciare. Presupunând, că cursul unor scrisuri fonciare este 101%, 101.5% etc., banca le va socoti debitorilor săi cu 99% ori 99.5% și astfel diferența de 2% va rămâne în beneficiul băncii.

Avându-se în vedere importanța cea mare a emisiunii de scrisuri fonciare pentru economia popoarelor, aceste afaceri sunt regulate mai în fiecare țară prin legi speciale. La noi sunt regulate prin art. de lege XXXVI din 1876 și art. de lege XXX din 1889.

În înțelesul acestor legi, cu emisiuni de scrisuri fonciare se pot ocupa numai acele bănci și institute de credit, cari în sensul statutelor lor pot întreprinde și astfel de afaceri și cari pot să arăte că dispun de un fond special de rezervă de cel puțin K 400,000, care să servească exclusiv ca garanție pentru scrisurile fonciare emise. Suma totală a scrisurilor fonciare din circulație ale unui și aceluiaș institut, nu poate fi mai mare ca de 20 de ori valoarea fondului special de rezervă. Dacă acest fond ajunge la suma de 3 mil. cor., atunci scrisurile fonciare ale unui astfel de institut sunt libere de dare și pe lângă că pot servi ca garanție și vadiu mai sunt și pupulare. Mai departe legea prescrie apriat până la a câta parte din valoarea pământurilor și realităților ipotecate se pot emite scrisuri fonciare. În general cam până la 50%. Scrisurile fonciare trebuiesc retrase din circulație în proporția în care se replătesc împrumuturile, pe temeiul cărora sunt emise. Spre scopul acesta planurile de amortizare ale scrisurilor fonciare în ceea ce privește timpul de amortizare trebuiesc să fie egale cu planu-

rile pe amortizare ale împrumuturilor însăș. Cu toate acestea, institutul își rezervă dreptul să-și amortizeze scrisurile fonciare din circulație și mai curând, și numai rar de tot obvine cazul, că institutul emitent să se oblige ca cel puțin într'un anumit interval de timp să nu facă amortizări mai mari ca cele arătate în planul de amortizare.

Scrisurile fonciare cari aproape în totalitatea lor sunt la portor, dar cari în mod excepțional se pot și vincula, se amortizează prin sortare și se rescumpără cu valoarea nominală a lor. Rescumpărarea se face după un timp anumit dela sortare, de ex. după trei sau șase luni. Dacă după trecerea acestui timp, scrisurile fonciare sortate nu se prezintă îndată spre rescumpărare, ci numai mai târziu, considerând că institutul a întrebuițat în mod rentabil banii ce de altcum ar fi trebuit reînăpăiați proprietarilor scrisurilor sortate, acestora li se bonifică și anumite interese, zicem de 2%, 2½% etc., ceea ce se stabilește uneori și în textul respectivelor scrisuri fonciare. La altele, procentul acesta nu se stabilește cu un număr hotărît, ci se determină numai o normă generală, anume că se va plăti un procent echivalent cu procentul ce va fi în vigoare la timpul său la vre-un anumit institut financiar mai mare, ca de ex. la cassa poștală de bancă.

Am spus, că în general luat scrisurile fonciare se rescumpără cu valoarea nominală a lor. Sunt unele institute însă, cari le rescumpără cu un anumit procent (5—10%) peste această valoare. Astfel de scrisuri fonciare se numesc *scrisuri fonciare cu premii*. Premiile sunt justificate prin împrejurarea, că cele mai multe bănci și institute mari de credit fonciar, întrebuițează pentru afacerile lor de această natură capitaluri străine de zeci și sute de ori mai mari ca capitalurile lor fundamentale. Astfel o mare parte din profitul anual e a se mulțami acestor capitaluri. Și așa fiind, e lucru de tot firesc ca o parte din aceste câștiguri să se dea acelor ce furnizează mulțimea cea mare de capitaluri, proprietarilor scrisurilor fonciare. De regulă pentru premiile scrisurilor fonciare se crează fonduri speciale, cari se dotează an de an. În fine nu e exclusă posibilitatea ca institutele emitente de scrisuri fonciare pe lângă premii să distribue și anumite câștiguri mai mari și mai mici.

Sunt unele institute de credit fonciar, cărora legea le asigură favoruri speciale în ceea ce privește dreptul de emisiune de scrisuri fonciare. Așa de ex. institutul de credit fonciar ungar, care prin art. de lege XXX din 1889 e îndreptățit ca pe baza creditelor acordate pentru lucrări de apărare în contra inundațiilor și pentru ameliorarea solului să emită scrisuri fonciare speciale, numite scrisuri fonciare pentru regulări și ameliorări de sol.

Scrisurile fonciare încă se pot converti ca și celelalte efecte în altele cu o dobândă mai mică. Exemple de conversiuni avem destule. Ele se fac de regulă prin mijlocitorii vre-unui consorțiu, care se îngrijește de plasarea scrisurilor fonciare nouă.

De aceeaș natură cu scrisurile fonciare sunt și *obligațiunile comunale*. Se întâmplă de multe-ori, că comunele politice pentru diverse lucrări de interes obștesc au trebuință de împrumuturi mai considerabile. Spre scopul acesta se adresează băncilor și institutelor mari de credit, cerându-le împrumuturi și oferindu-le ca garanție diferite bunuri, venite, dări etc. Pe baza acestor garanții, băncile emit nește obligații cu dobândă fixă și amortizabile într'un interval de timp hotărît, numite obligații comunale. Emisiunea obligațiilor comunale e regulată prin art. de lege XXXII din 1897. Poate n'ar mai trebui să mai spunem, că și acestea, întocmai ca scrisurile fonciare se amortizează prin sortare, că se rescumpără cu valoarea lor nominală, dar că pot fi rescumpărate și cu premii sau câștiguri, în care caz le numim obligații comunale cu premii respective câștiguri, ori în sfârșit, că și în obligațiunile comunale se pot face conversiuni.

*

Toate efectele publice, de cari am vorbit până acuma având ca notă caracteristică comună dobânda anuală fixă, se numesc și *efecte de plasare*, pentru că sunt căutate cu deosebire de aceia, cari vor să aibă după capitalurile lor un venit permanent și sigur.

Emisiunea de acții nouă și darea de circulațiune a efectelor.

Urcarea capitalului social se efectuează la societățile pe acții, de cele mai multe-ori, prin emisiunea de acții nouă, asupra cărora acționarii cei vechi au, de regulă, drept de preferință, primind atâtea acții nouă, câte acțiuni vechi posed.

Dacă — precum se întâmplă aceasta de regulă la institutele de bani mai vechi și binefundate — cursul de emisiune al acțiilor nouă este mai mic decât cursul de zi al acțiilor vechi, atunci dreptul de preferință este foarte căutat; și deoarece se nizuiesc ași valoră dreptul de preferință și acei acționari, cari sau nu pot sau nu voiesc să uzeze în persoană de dreptul ce-l au asupra acțiilor nouă, dreptul de opțiune însuș devine obiect de negociațiune, adeseori foarte căutat la bursă.

Întrebare este acum sub ce considerațiune cade dreptul de opțiune din punctul de vedere al contribuțiunii de bursă (al contribuțiunii pentru circulațiunea efectelor)? Nu începe îndoială, că dacă dreptul de opțiune îl exerciază însuș proprietarul acțiilor, afacerea este necondiționat scutită de contribuțiune, fiindcă conform § 4 e.) al art. de lege XI 1900, *prima* acvizițiune a efectelor nouă este liberă de contribuțiune.

Chestiunea nu se rezoalăvă atât de ușor, când formează obiect de negociațiune însuș dreptul de opțiune, pentru că în cazul acesta proprietarul nuși exerciază el în persoană dreptul, ci-l valorează prin aceea, că-l transmite asupra altuia. În lipsă de legi pozitive există în praxă asupra acestei chestiuni păreri diferite. Contra însărcinării acestor afaceri cu contribuțiune de bursă se pot învoca îndeosebi două argumente. Unul este că § 2 al legii pentru darea de circulațiune a efectelor înșiră în mod taxativ obiectele supuse la contribuțiune; iar fiindcă între acestea dreptul de preferință nu este amintit, el nici nu poate fi supus la contribu-

țiune. Celalalt argument este, că proprietarul acțiilor vechi, care nu voiește să și exercieze dreptul de opțiune, nici nu ajunge în posesiunea acțiilor nouă; prin urmare pe acestea le poate acvira, pentru primadată numai acela, care va exercia dreptul de opțiune, ce tocmai a format obiect de negociațiune. Celce acviră dreptul de preferință, nu acviră acția, efectele, ci ajunge numai în poziție de a putea câștiga niște efecte eventual pe lângă un preț mai favorabil decât alții. Cumpărarea dreptului de preferință nici decât nu poate fi considerată drept o acvire a unui efect nepus încă în circulațiune, ba peste tot încă neexistent. Prin urmare nici acvirarea acției nouă, nu poate fi considerată ca a doua acvire, căci pentru prima oară ea încă n'a fost acvirată de nimeni.

Transmiterea dreptului de preferință și prin urmare acvirarea acțiilor nouă pe calea aceasta, încă nu este o bază suficientă pentru incassarea dării de circulațiune a efectelor.

Să luăm un exemplu practic. Acționarul vechiu nu și exerciază dreptul de preferință, ci-l transmite asupra altuia. Acesta asemenea nu uzează de dreptul său, ci acția nouă o acviră o a treia persoană străină, nu pe calea opțiunii, ci prin simplă cumpărare. Un astfel de cumpărător la nici un caz nu va putea fi obligat a plăti darea de circulațiune a efectelor, pentru că el acția nouă a acvirat-o pentru primadată.

Este evident că intențiunea legii a fost a supune la contribuțiune circulațiunea efectelor, fără a privi însă drept circulațiune prima acviziție a efectelor nouă. După lege acvirarea pe calea opțiunii încă este o astfel de primă acviziție, deci nu este nici un motiv a face distincție, din punctul de vedere al contribuțiunii, între dreptul de preferință original și cel transmis. Legea nu face deosebire între modalitățile primei acvizițiuni, iar efectele nouă nici când nu se acviră prin acvirarea dreptului de preferință, ci totdeauna prin acvirarea acției.

După unii argumentele acestea sunt numai la aparență corecte, dar nu pot fi acceptate drept motive pentru scutirea de contribuțiune a dreptului de opțiune. Pentru a putea rezolva chestiunea corect, trebuie cercetat, în ce consistă îndeplinirea unei afaceri, al căreia obiect l'a format cumpărarea dreptului de preferință? Cumpărătorul fără îndoială va pretinde dela vânzător, și încă cu tot dreptul, ca acesta contra prețului nouălor emisiuni sau să-i furnizeze acțiile nouă, sau să-i pună la dispoziție acțiile vechi, ca pe baza acelora cumpărătorul însuș să și exercieze dreptul de opțiune. Vânzătorul așadar este obligat a predă cumpărătorului sau acțiile nouă sau numărul corăspunzător de acții vechi și anume pe cele nouă cu drept de proprietate, iar pe cele vechi numai în posesiune (temporal), având a i-se restitui acestea după exercicierea dreptului de preferință.

Prin urmare obiectul afacerilor descrise, — intrucât acelea se îndeplinesc, — nu-l formează un drept abstract, ci însași acțiile nouă, din a cărora vânzare și cumpărare rezultă o circulațiune supusă la contribuțiune. Dar cumpărătorul acțiilor nouă încă nu poate fi privit ca prim-acvizitor; căci dacă pe baza dreptului de preferință vândut, vânzătorul îi furnizează însuș acțiile cele nouă atunci acelea ajung și *formal* din a doua mână la cumpărător. Dacă însă vânzătorul îi pune la dispoziție numai acțiile vechi, atunci dreptul de opțiune poate fi exerciat din partea cumpărătorului numai în numele vânzătorului și în vătutea dreptului, ce-l are acesta; prin urmare primul acvizitor este și aci, vânzătorul.

Obligamentul de a plăti contribuțiune, se'nțelege, nici atunci nu se alterează, când dreptul de preferință se vinde mai de multeori și acțiile nouă resp. vechi

i-se furnizează la urmă numai ultimului cumpărător. În cazul din urmă s'au încheiat atâtea afaceri obligate la contribuțiune prin câte mâni a trecut dreptul de preferință până la ultimul cumpărător.

Baza la măsurarea contribuțiunii o formează, în sensul legii, valoarea obiectului negociat; aci cursul de emisiune, plus suma plătită pentru însuș dreptul de preferință

O circulațiune se naște însă din afacerile amintite numai, dacă cumpărătorul de fapt și uzează de dreptul său, lucru, ce depinde cu totul de voia sa. Prin încheierea afacerii cumpărătorul câștigă adevărat numai *dreptul* de a lua în primire acțiile nouă, obligat la aceasta însă nu este. De aceea vânzarea resp. cumpărarea dreptului de preferință poate fi privită numai ca o afacere de drept, legată de o condițiune suspensivă, de voia cumpărătorului, care afacere însă devine perfectă și prin urmare necondiționat supusă la contribuțiune în momentul, când cumpărătorul s'a hotărât la exercicierea dreptului său, la primirea acțiilor nouă.

Independența financiară a Ungariei.

O mare revistă financiară-economică din Viena ocupându-se într'un număr recent al ei, cu eventualitatea fondării unei bănci de emisiune proprii a Ungariei, ca o consecvență a teritoriului vamal independent, pentru care decurge lupta deja de atâtea vreme în cercurile politice, se pronunță asupra acestei chestiuni cum urmează:

În urma tendinței, ce se manifestează tot mai mult în Ungaria pentru ajungerea independenței economice a acestei țări, opinia publică se ocupă tot mai intensiv și din toate punctele de vedere cu aceste probleme economice și nu în ultima linie și cu chestiunea independenței financiare a Ungariei. De curând a provocat senzațiune mai mare discuțiunea acestei probleme în camera comercială din Budapesta, fiindcă a fost adusă în legătură cu o critică a politicii de discount a Băncii Austro-Ungare și din motivul acesta a dat anză și la o mică polemie. (Între președintele camerei de comerț și secretarul general al băncii de emisiune. Nota Redacțiunii). Din cauza polemicii eră cât p'aci să se scape din vedere meritul chestiunii, deși aceasta este de o importanță atât de mare, încât ne vedem îndemnați a o face în cele următoare obiectul celor mai serioase reflexiuni.

Înainte de toate este mai presus de orice îndoială, că independenței financiare a Ungariei, trebuie să-i premeargă independența economică a acestei țări. Separarea economică a Ungariei fără a separa totodată și banca de emisiune, este absolut imposibilă, deși, cu deosebire la început, comunitatea aceasta ar avea anumite avantagii pentru Ungaria. În butul acestor avantagii Ungaria va trebui să întreprindă tot pentru a și putea inaugura independența economică prin crearea unei bănci de emisiune proprii, fără de care, de fapt, nu și-ar putea conserva independența. În polemia amintită s'a zis din o parte foarte seriosă, că înființarea unei bănci de emisiune *ungare* ar avea inevitabil drept consecvență urcarea etalonului în Ungaria. Nu încape îndoială, că aserțiunea aceasta se poate dovedi cu număratoase argumente foarte plauzibile și totuși trebuie combătută cu toată seriozitatea. Înainte de toate nu trebuie scăpat din vedere, că Ungaria, ca stat, dis-

pune de o avere foarte însemnată, de care se tin însemnata rețea a căilor ferate de stat și extinse domenii cu stabilimente industriale. Afară de aceasta Ungaria mai are o economie de stat deplin consolidată, își încheie budgetul fără deficit și din motivele acestea creditul de stat al Ungariei nu va suferi nici cea mai neînsemnată zguduire.

Fată de aceste argumente favorabile pentru independența financiară a Ungariei, stă marea lipsă de capital a Ungariei. Aceasta țară aparține țărilor, cari încă n'au parcurs era investițiilor, din care cauză are continuu necesitate de bani. Este deci fondată supoziția, că aceasta permanentă lipsă de bani constituie un moment, care poate, dar o spunem imediat aci, nu trebuie, să provoace o urcare a etalonului. Din contra, după toată probabilitatea, Ungaria se va bucura după proclamarea independenței sale financiare, de o abundență de bani mult mai mare decât până acum. Ceice cred că independența financiară a Ungariei va avea urmări nefavorabile pentru aceasta țară, s'au provocat la faptul, că Ungaria va avea un bilanț de plată nefavorabil. Tocmai supoziția aceasta ni se pare a fi absolut falsă. Bilanțul de plată este produsul unor întâmplări faprice și nici decât rezultatul unor calcule teoretice. Activitatea ori pasivitatea bilanțului de plată o determină fără conșiderație la proveniența pretenziunii — suma pretenziunilor unei țări față de străinătate și viceversa. Dacă prin contractarea unei datorii în străinătate intră bani în o țară, atunci aceasta afluență de bani influențează favorabil bilanțul de plată, deși în teorie contractarea unei datorii este desavantajoasă pentru bilanțul de plată. Având acum în vedere că Ungaria, cu conșiderabilele sale averi proprii și cu finanțele sale ecuiibrate, cade în ce privește capacitatea sa de credit în categoria celor mai bine acreditate țări, nu încapă nici cea mai mică îndoială, că capitalul internațional se va aglomera formal în Ungaria și că lumea capitalistă austriacă încă va participa în mod intensiv la aceasta concurență. Prin urmare Ungaria, ar înota, cum se zice, în bani. Străinătatea și nu în ultima linie Austria, s'ar bate formal după rente ungare, scrisuri fonciare, priorități și alte efecte publice și afară de aceasta ar intră în Ungaria capitaluri enorme pentru fondarea de fabrici și societăți pe acții și este absolut inexplicabil, pentru ce aceste capitaluri străine să nu se mulțamească cu etalonul normal. Aceasta s'ar întâmplă chiar și în caz când capitalurile străine nu și-ar face concurență reciprocă, și cu atât mai mult, când concurența aceasta este inevitabilă. Mai adăugând la aceasta Ungarie, independentă economiceste, încă și activitatea regulată a unei bănci de emisiune ungare, este mult mai probabil că va urmă o afluență constantă de aur în casele băncii ungare și în urma acesteia mai curând o reducere, decât o creștere a etalonului.

Conșiderația aceasta ne arată totodată și netemeinicia temerilor nutrite în secret pentru dezvoltarea creditului ungar de stat, în caz de proclamarea a independenței economice a Ungariei. Capitalurile străine intrate în Ungaria nu numai ar apăsa etalonul, ci ar urcă totodată și cursul valorilor cu interese fixe și nimic n'ar fi mai greșit decât a admite, că Ungaria trebuie să-și rescumpere independența economică în prima linie prin o devalvare a efectelor sale. Chiar contrarul. Creșterea intensivă a activității productive în Ungaria devenită independentă economiceste, trebuie să aibă în mod necesar drept consecvență avântul rapid al vieții economice și financiare și nimic n'ar fi mai absurd, decât a admite, că simptomele financiare ale unor astfel de evenimente ar fi creșterea

etalonului și devalvarea efectelor. Va fi poate conșult, ca cercurile financiare normative din Austria să se emancipeze de un prejudiciu, care poate să aibă consecințe nefavorabile. Se poate vedea deja de acum, că criza politică din Ungaria nu a avut nici măcar cel mai mic efect nefavorabil asupra cursurilor efectelor ungare. Dacă în adevăr urmarea ar fi o devalvare a cursurilor, atunci aceasta s'ar arată deja de acum și contremina n'ar întrelăsa exploatarea șanselor. A făcut însă deja în anul trecut experiența practică, că un astfel de calcul se bazează pe supoziții false.

JURISDICȚIUNE.

Competința declarațiilor de extabulare parțială. Declarațiunile de extabulare parțială, pe baza cărora se dă voie pentru ștergerea parțială a unor pretenziuni intabulate, sunt a se timbră după scala II dela valoarea dreptului de pemn încetat.

(Jud. admin. 9536/902).

*

Contribuțiunea întreprinderilor și societăților obligate la dare de seamă publică. Sumele, ce sunt obligate a plăti societățile pe acții în sensul art. de lege XIV din 1891, la casele pentru ajutorarea holnavilor, se pot detrage din venitul brut al întreprinderii.

(Jud. admin. Nr. 11,969/902).

*

Replătirea împrumuturilor pe amortizare înainte de termen. Cineva a contractat la un institut de bani două împrumuturi pe amortizare. Intr'una din obligațiuni s'a cuprins condițiunea, că creditorul este necondiționat îndreptățit, pe lângă un anuț prealabil de 1/2 an, a'și încassă pretenziunea, chiar și înainte de expirarea termenului pe care a fost votat și ridicat împrumutul; dar că debitorul încă este îndreptățit a replăti banii înainte de termen, nu s'a cuprins în documentul de datorie. În a doua obligațiune s'a mai cuprins și aceea că debitorii pot face replătiri mai mari decât cele fixate în planul de amortizare ori pot replăti întreg capitalul înainte de termenul stipulat numai cu invoirea institutului creditor. — Debitorii la un timp oarecare voind a-și replăti împrumuturile, societatea a refuzat a primi banii. În urma acesteia debitorii au pornit proces contra societății și au cerut ca judecătoria să enunțe, că pe lângă plățirea desdaunării (taxei de stornare) uzitate de 3%, ei sunt îndreptățiti a'și replăti împrumuturile chiar și înainte de expirarea termenului stipulat. Instanța primă și a doua a respins pără; Curia reg. însă a admis-o. În motivarea sentinței sale adusă sub Nr. 336/904 dela 16 Faur 1905 Curia a enunțat, că la împrumuturile pe amortizare schimbarea periodică a etalonului, adevă reducerea ori creșterea aceluia, atingând interesele materiale ale ambelor părți contractante, stipulațiunile, prin cari, în una și aceeași relație de drept, se ocrotesc exclusiv numai interesele uneia dintre părțile contractante, acelea ale creditorului, pe când debitorului îi este luată posibilitatea de a'și apăra interesele materiale — nu pot avea valoare de drept. Prin urmare în caz de replătire a unui împrumut pe amortizare înainte de termenul stipulat creditorul poate preține numai o desdaunare corespunzătoare, dar nu este îndreptățit a lipsi pe debitorul său de dreptul de anuț stipulat de creditor în avantajul său propriu.

*

REVISTA FINANCIARA.

Situatiunea.

Sibiu, 28 Aprilie 1905.

Dela ultimul nostru raport incoace piata internă de bani este puțin alterată; cu apropierea lui ultimo și a scadențelor mari de cupoane dela 1 Mai, băncile mari atât din B-Pesta, cât și din Viena au devenit, ce este drept, ceva mai rezervate, cu toate acestea discontul privat s'a menținut la $3\frac{1}{8}\%$, iar pentru scadențe mai lungi la $3\frac{1}{2}\%$ — 4% .

În străinătate asemenea dominează abundență de bani, ceea-ce și află expresiune în discontul privat redus pretutindinea; în Berlin se puteau primi bani de zi cu $2\frac{1}{2}\%$ și per ultimo cu $3\frac{1}{4}\%$; în Londra cu $2\frac{1}{8}\%$, iar în Paris cu 2% .

SOCIETĂȚI FINANCIARE ȘI COMERCIALE.

„*Armonia*“, institut de credit și de economii, soc. pe acții în Cincul-mare (com. Târnava mare). Aceasta societate s'a fondat în anul 1903 cu un capital social de K 20,000— împărțit în 200 acții à K 100—. Primul bilanț încheiat la 31 Decembrie 1904, arată active totale de K 86.663.46, compuse în cea mai mare parte din Cambii escontate în sumă de K 81,696— și Cassa K 4681.60. La pasive vedem: Capital social încurs K 18,300—. Depozite spre fructificare K 41,915— și Reescont K 22,169—. Profitul net realizat se cifrează, la un venit brut de K 6135— cu K 3015.25.

Bilanțul este subscris de dnii Iacob Macaveiu (prezident), Ioan Baștea (viceprezident), Ioan Dejenariu, Moise Dârloșea, Moise Nicoara (reposit ulterior), Moise Buițan și Ioan Stăngu, ca membri ai direcțiunii; iar ca membri ai comitetului de supraveghiere de dnii Dănilă Gabor (prezident), Nicolae Clonța, Hariton Prescuria, Iosif Baștia și Dănilă Șerban. Ca contabil funcționează dl Dionisie Stănuțu.

*

„*Beregsana*“, institut de credit și economii, soc. pe acții în Beregsau, și-a ținut adunarea generală la 5 Martie 1905 sub prezidiul dlui Romulus Cărăbaș, fiind notar dl Constantin Clecan, iar verificători ai procesului verbal dnii Ioan Balta și Toma Ghilezan. Prezenți au fost 37 acționari, reprezentând 306 acțiuni cu 306 voturi.

Profitul net de K 2589.51 s'a distribuit astfel: Dividendă și supradividendă K 2000—. Fondului de rezervă K 500—. Scopuri filantropice-culturale K 7—. Tantieme direcțiunii și comitetului de supraveghiere K 82.51. Dividenda s'a fixat cu 5% = K 4 de cupon și se plătește cu începere dela 5 Martie 1905.

*

„*Industria*“, institut industrial-economic și de credit, este firma sub care se proiectează a se fonda în Deva o societate pe acții cu capital de K 100,000 plasat în 1000 acții à K 100— și care are între scopurile sale și: sprijinirea de expoziții și prelegeri populare ambulante din deosebiții rami de economie rațională, crearea unui fond special pentru finanțarea unei școale economice și de industrii. Prospectul este subscris de deputatul dietal Vasile Damian, Dr. Pavel

Oprișca. Dr. I. Papp, Dr. Aurel Munteanu, Aug. Nicoara și alți 52 fruntași din Deva, Brad, Orăștie și Hunedoara.

*

„*Săceleana*“, în Cernatu. Un grup de fruntași români din Săcele și din Brașov au lansat un prospect pentru înființarea unui institut de bani sub firma „*Săceleana*“, cu sediul în Cernatu, (com. Brașovului). Capitalul social este proiectat cu K 50,000 împărțit în 1000 acții à K 50—. Noua întreprindere se va ocupa pe lângă afacerile de bancă uzitate încă și cu: sprijinirea, cultivarea și valorarea industriei de casă a poporului român din „*Săcele*“. Prospectul lansat este subscris în calitate de fondatori de următorii: Vasile Voina, Dr. Eugen Mețianu, Arsenie Vlaicu (Brașov); George Urdea, Alexe Verzea, Victor Popea, Toma Frateș, D. Manole, Zenovie Popoviciu, Ioan Pascu, Ioan R. Butu, Ioan D. Părvu, Ios. Oncioiu, Ioan Popa, Aurel Popoviciu, Stefan Cotoara, Ioan Părvu, Vasile Vlad, Romul Verzea, Ioan I. Tăraș, Nicolae Soiu, I. Bodean, Ioan Țiteiu, I. Băltag, Dum. Proca. Alecu Vidriginescu și N. Jugănariu (Săcele). La subscriere se plătesc 10% = K 5— + taxă de înscriere K 2, până la adunarea generală constitutivă 20% = K 10— de fiecare acție; iar restul de 70% = K 35— în 7 rate lunare consecutive à K 5— cu începere dela 1 Septembrie 1905.

Din registrul firmelor. „*Furnica*“ în Făgăraș. Șters: Dumitru Chișierianu și Dr. Andreiu Micu. — Inregistrat: Dr. Teodor Popescu și D. Rațiu.

„*Șercaiana*“ în Șercaia. Șters: Emil Pop și George Vlad. — Inregistrat Dr. Hariton Pralea și Victor Vlad.

„*Riureana*“ în Cap.-Monostor. Șters: Indrei Pap. — Inregistrat: Avacum Hangea.

„*Tibleșana*“ în Caianul-mic. Șters: Alexa Man.

Dividenda Băncilor noastre pe anul 1904.

	Dividenda de cupon		Scadența
	%	K f	
„Agricola“ Lugoș	5	10—	12 Februarie 1905.
„Albina“	14	28—	25 Martie „
„Ardeleana“	10	10—	23 „ „
„Arieșana“	7	7—	15 Maiu „
„Banca populară“, Dej	9	9—	21 Ianuarie „
„Beregsana“	5	4—	5 Martie „
„Berzovia“	8	4—	1 Maiu „
„Bihoreana“	6	12—	25 Februarie „
„Bistrițiana“	10	20—	9 Martie „
„Boceșana“	6	6—	5 „ „
„Brădetul“	10	5—	22 „ „
„Cassa de păstr.“ Mercurea	7	7—	26 „ „
„Cassa de păstr.“ Săliște	18 $\frac{1}{2}$	37—	12 „ „
„Chiorana“	6	6—	20 „ „
„Cordiana“	9	9—	27 Februarie „
„Concordia“, Uzdin	8	8—	11 Martie „
„Coroana“, Bistrița	5	10—	1 Aprilie „
„Corvineana“	10	10—	12 Februarie „
„Bistrița“	12	12—	5 Martie „
„Detunata“	8	4—	? „
„Doina“	10	10—	11 Martie „
„Dunăreana“	5	5—	10 „ „
„Economia“, Cohalm	5	5—	19 Februarie „
„Economia“, Lugoș	6	3.60	14 Martie „
„Economul“	8	8—	15 „ „
„Făgetana“	6	12—	16 „ „
„Fortuna“	8	4—	1 Maiu „

	Dividenda de cupon		Scadența		
	%	K f			
"Furnica"	7	20—	14	Martie	1905
"Grănițerul"	9	9—	4	"	"
"Hațiegana"	8	8—	?	"	"
"Hondoleana"	9	2-70	1	Aprile	"
"Hunedoara"	10	10—	22	Martie	"
"Iulia"	12	12—	16	"	"
"Ligediana"	7	3-50	7	"	"
"Lipovana"	9	18—	23	Februarie	"
"Luceafărul"	7	7—	20	Martie	"
"Mercur"	8	16—	26	Februarie	"
"Mielul"	10	10—	12	Martie	"
"Mureșiana"	8	8—	1	Aprile	"
"Mureșianul"	7	14—	9	Martie	"
"Nădlăcana"	6	6—	13	"	"
"Nera"	8	8—	30	Ianuarie	"
"Olteana"	8	8—	1	Maiu	"
"Oraviciana"	8	8—	23	Martie	"
"Parsimonia"	7	7—	10	"	"
"Păstorul", Timișoara	5		20	Februarie	"
"Patria"	15	30—	4	Martie	"
"Plugariul"	9	9—	23	Februarie	"
"Poporul"	6	6—	?	"	"
"Porumbăceana"	7	7—	11	Martie	"
"Racoșana"	8	8—	9	Februarie	"
"Riureana"	8	8—	15	Maiu	"
"Sătmăreana"	5	10—	22	Februarie	"
"Schinteia"	10	5—	1	Iulie	"
"Sebeșana", Caransebeș	8	8—	3	Martie	"
"Sebeșana", Sebeș	10	10—	?	"	"
"Sălăgiana"	6	6—	13	Martie	"
"Sentinela"	8	8—	16	Februarie	"
"Silvania"	9	9—	1	Aprile	"
"Șoimușana"	7	3-50	23	Ianuarie	"
"Someșana"	8	16—	1	Martie	"
"Steaua"	8	8—	9	"	"
"Timișiana"	6	12—	2	"	"
"Tibleșana"	7				
"Ulpiana"	6	3—	1	Maiu	"
"Victoria"	9	18—	6	Martie	"
"Vlădeasa"	6	6—	15	Maiu	"
"Zărândeana"	10	10—	19	Februarie	"
"Zlăgheana"	6	3—	16	Martie	"

CRONICA.

Starea monetelor de schimb. Până la finele cuartalului IV 1904 s'au bătut monete de argint în valoare de K 79,207,902, monete de nichel în valoare de K 18,000,000 și monete de aramă în valoare de K 6,589,604,84. În cuartalul I 1905 s'au mai bătut monete de aramă în valoare de K 6995,24. Până la finele cuartalului I 1905 s'au pus în circulațiune K 79,207,902 în monete de argint; K 18 milioane în monete de nichel și K 4,771,810,08 în monete de aramă. În depozit au mai rămas monete de aramă în valoare de K 1,824,730.

SUMAR.

"Banca de colonizare și parcelare" și băncile noastre. — Efectele publice. — Emisiunea de acții nouă și darea de circulațiune a efectelor. — Independența financiară a Ungariei. — Jurisdicțiune: Competința declarațiunilor de extabulare parțială. Contribuțiunea întreprinderilor și societăților obligate la dare de seamă publică. Replătirea împrumuturilor pe amortizare înainte de termen. — Revista financiară: Situațiunea. — Societăți financiare și comerciale: "Armonia", "Beregsana", "Industria", "Săceleana". Din registrul firmelor. — Cronică: Starea monetelor de schimb.

Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului rom.

Nr. 449—1905.

Apel.

Pentru a putea compune atât pentru expoziția din vara aceasta, cât și pentru muzeul nostru etnografic o colecție cât mai completă de ouă încondeiate cu desemnuri și motive originale și tipice românești, ne adresăm pe această cale tuturor prietenilor noștri în prima linie conducătorilor despărțămintelor noastre, ca din incidentul sărbătorilor de Paști să adune din ținuturile lor cele mai frumoase și mai caracteristice modele de ouă încondeiate și să ni le trimeată pe sama colecțiunilor ce pregătim. (Adresa: Biroul Asociațiunei, Nagyszeben, strada Morii Nr. 6).

Sibiu, în 24 Aprile 1905.

Prezidiul Asociațiunei:

Șulțu m. p.

„GEOGEANA“

institut de credit și economii în Geogiu (Algyógy).

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de contabil al institutului de credit și economii „Geogeană“, cu salariu anual de K 1400— (una mie patru sute coroane) plus locuință la institut și tantiema statutară. Terminul concursului e la 15 Maiu 1905, postul având a se ocupa cu 1 Iunie n. a. c.

Ofertele însoțite de documentele despre studiile făcute și praxa de până acum, sunt a se adresa la

Direcțiunea

Nr. 46 (1—1)

institut de credit și economii „Geogeană“ în Geogiu (Algyógy).

Bursa de mărfuri din Budapesta.

Cursul din 25 Aprile 1905.

Grâu de Bănat	per 100 kg. vinde	. . 17-85—18-50
" " Tisa	" " " "	. . 18-20—18-60
" " Pesta	" " " "	. . 18-10—18-45
" " Alba-reg.	" " " "	. . 18-10—18-50
" " Bacica	" " " "	. . 17-75—18-40
Secară	" " " "	. . 14-45—14-65
Orz	" " " "	. . 14-35—15—
Ovės	" " " "	. . 14-30—14-90
Porumb	" " " "	. . 15-25—15-55
Rapiță	" " " "	. . — — — —
Untură de porc B.-Pesta	" " " "	. . 141—
Slănină (clisă)	" " " "	. . 117—121—

